

”Äiti ei jaksanut meitä enää”

Kun **HEIDI BÖCKERMAN** otettiin lapsena huostaan, hän tunsi olevansa turvassa. Turvallinen olo tuli voileivistä ja lämpimästä kaakaosta.

**”OLISI MERKINNYT PALJON, JOS SOSIAALI-
TYÖNTEKIJÄ OLISI AINA
OLLUT SAMA. EI OLISI
JOKA KERTA KYSYNYT,
MIKÄ SINUN NIMESI ON JA
KUINKA VANHA OLET.”**

– Jokaisella on lähipiirissä ihminen, joka ei ehkä osaa pyytää apua. Apua voi tarjota itse, Heidi Böckerman sanoo.

Puhelin soi vantaalaisessa kerrostalokaksiossa. On 1980-luvun loppu. Äiti vastaa. Alle kymmenenvuotias **Heidi Böckerman** tietää, että soittaja on sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijät soittelevat usein, ja he ovat käyneet Heidnin kotona niin pitkään kuin hän muistaa. He eivät tule vakioasiakkailleen yllättäen.

Heidi tietää, mitä puhelun jälkeeseen tapahtuu.

Äiti kerää Heidnin ja kolme pik-

kuveljeä yhteen ja kertoo, mitä sosiaalityöntekijälle sanotaan, kun tämä muutaman päivän päästä tulee käymään ja alkaa kysellä.

Onko äiti ollut kotona?

On.

Onko äiti juonut?

Ei ole.

Onko ollut ihmisiä kyläilemässä?

Ei ole.

Kun lapset ovat ymmärtäneet, mitä pitää sanoa, aletaan siivota. Äiti lopettaa juomisen, ja ryyppyporukat ajetaan ulos.

Jääkaappiin haetaan ruokaa. Kun Heidi avaa jääkaapin oven, on ihmeellistä, kun siellä on muuta kuin ketsuppipullo ja lihaliehimikuutioita, joista Heidi on oppinut tekemään tomaattikeittoa itselleen ja veljilleen.

Sitten sosiaalityöntekijä tulee. Lapsia ei koskaan jututeta yksin, niinpä Heidinkin istuu äidin vieressä. Lapset eivät petä äitiä. Tälläkään kertaa.

HEIDI BÖCKERMAN, 35, kirjoitti *Helsingin Sanomien* mielipide- ➔

→ sivulle muutama viikko sitten kirjeen, jossa hän kysyi, miksi hänen kaltaisiaan, huostaanoton kokeneita, ei käytetä enemmän hyödyksi lastensuojelussa. Heitä sanotaan kokemusasiantuntijoiksi.

Kokemuksia heillä totisesti on.

– Me muutimme koko ajan. Olen asunut ainakin 15 eri vuokra-asunnossa, kerrostaloissa, joissa asui muitakin huono-osaisia. Lainasimme naapureilta ruokaa ja rahaa. Kun omassa perheessä oli ”rahapäivä”, tehtiin vastapalveluksia, Heidi muistelee.

Hän kertoo tarinansa, jotta voisi antaa äänen yli 17 000 kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle.

Heidin viisihenkinen perhe asui usein ahtaasti, tavallisesti kaksiossa, mutta siitä Heidi piti, koska lapsista vanhimpana sai nukkua kerrossängyn yläsängyssä.

Suurin ongelma oli ruoan puute. Ruokaa oli vain rahapäivinä.

12–13-vuotiaana Heidi kävi itse kirkolla hakemassa perheelle ruokaa. Kirkolla ei ollut leipäjonoa, mutta Heidi kertoi diakonille, että perheellä on nälkä.

– Tokihan he kirkolla meidän perheemme tunsivat. Antoivat säilykkeitä mukaan. Minulle kelpasi syötäväksi mikä tahansa.

Heidi huolehti veljistään. Hän saattoi heidät päiväkotiin ja haki heidät sieltä. Sen jälkeen hän siivosi, tiskasi, pesi pyykkiä ja hoiti pikkuveljensä.

Tasaisin väliajoin naapurit, opettajat ja sosiaalityöntekijät tekivät lastensuojeluilmoituksia. Heidi keskusteli välillä opettajien, välillä koulukuraattorin kanssa. Aina kun perhe muutti, sosiaalityöntekijä vaihtui, silloinkin, kun vanhasta kodista uuteen oli vain kymmenen kilometriä.

– Olisi merkinnyt paljon, jos sosiaalityöntekijä olisi aina ollut sama. Ei olisi joka kerta kysynyt, mikä sinun nimesi on ja kuinka vanha sinä olet.

Osa sosiaalityöntekijöistä oli mukavia. He kysyivät Heidiltä, miten tällä oli mennyt jalkapallossa.

Mutta sitten oli niitä, jotka vain kuulustelivat. Eivät halunneet us-

koa, että äiti oli ollut kotona. Kysyivät, olisiko asia ollut ihan noin. Tai sitten he kuuntelivat enemmän äitiä. Usein mukana oli työharjoittelija.

Ja kun äiti sytytti tupakan eikä katsonut sosiaalityöntekijöitä, he katsoivat toisiaan merkitsevästi, nostivat kulmiaan ja pyörittelivät silmiään. Äiti ei sitä huomannut, mutta Heidi huomasi.

OVIKELLO SOI. Ovella ovat sosiaaliviranomaiset ja poliisi. On vuosi 1991, ja 14-vuotias Heidi seisoo iltahämärissä äitinsä kanssa olohuoneessa. Veljet ovat omassa huoneessaan.

Äiti on hetkeä aikaisemmin soittanut humalassa sosiaalipäivystykseen.

Heidi on ollut toisessa huoneessa. Hän ei ole kuullut puhelua. Mutta kun hän tulee äidin luo, tällä on kerrottavaa: ”Olen soittanut sossulle, että tulevat hakemaan teidät pois. En jaksa teitä enää.” Heidi ei usko. ”Katsotaan. Kohta soi ovikello”, äiti sanoo.

Ja ovikello soi.

Poliiseja Heidi on nähnyt kymmeniä kertoja. Kun ihmisiä keräännytty koteihin juomaan, humalaisille sattuu ja tapahtuu ja poliiseja tarvitaan.

Heidi ei pelkää.

Hän on oppinut jo pienestä pitäen juoksemaan naapuriin ja pyytämään poliisit.

Poliisihan on ystävää.

Mutta nyt hän vastustaa huostaanottoa, sillä hän ei halua taas muuttaa. Heidi ei ehdi pakata, sillä sosiaalityöntekijät käskävät vetää takin päälle, taksi odottaa pihalla. Äiti jää kotiin.

VANTAAN Tammirinteen vastaanottokoti näkyy jo rinteessä Helsingin-Vantaan lentokentän lähellä. Toisella puolella taloa on metsä, toisella tie. Sinne taksi ajaa iltapäivämeissä, kun Heidi ja hänen pikkuveljensä viedään turvaan.

Kun Heidi veljineen saapuu Tammirinteeseen, heitä odottaa

Heidi Böckerman on kiinnostunut lastensuojelusta. – Myös työ haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten tai autistien parissa kiinnostaa minua, hän sanoo.

”HEIDI EI PELKÄÄ. HÄN ON OPPINUT JO PIENESTÄ PITÄEN JUOKSEMAAN NAAPURIIN JA PYYTÄMÄÄN SOITTAMAAN POLIISIT. POLIISIHAN ON YSTÄVÄ.”

lämmiin kaakao ja voileivät.

– Istuimme ja söimme. Ei tarvinnut sanoa mitään. Tuli turvallinen olo. En miettinyt, pääsisinkö vielä kotiin. Menin nukkumaan.

Tammirinne on kodinomainen vastaanottokoti, ja seinille saa ripustaa julisteita ja kortteja. Ei ole hienoa mutta ei rumaakaan. Tavallista.

Muutaman viikon päästä, kun Heidi alkaa taas lukea iltasatua pikkuveljelleen, Tammirinteen työntekijä sanoo, että hänen ei tarvitse.

Hän saa olla nyt vain lapsi.

– Loukkaannuin aluksi. Mutta työntekijä huomautti minulle, etten edes käsittä, kuinka paljon teen veljeni eteen.

Tammirinteen omahoitajasta tulee yksi niistä ihmisistä, joiden ansiosta Heidi selviää.

Yhtäkkiä joku muu tekee asioita Heidin puolesta. Hänen lakanansa vaihdetaan, ja pyykkiä ilmestyvät puhtaina kaappiin. Sitten pitää alkaa opetella tapoja.

– Harmistuin, kun en saanut lukea *Aku Ankkaa* ruokapöydässä.

Ajan kuluessa Heidi ymmärtää, että huostaanotto on parasta mitä hänelle on pitkään aikaan tapahtunut. Hän on onnekas, sillä vaikka hän on jo 14-vuotias, hän saa asua erikoisluvalla talossa pikkuveljiensä takia. Vaihtoehto olisi 12–17-vuotiaille tarkoitettu nuorisokoti, jossa Heidin nuoruus saataisi sujua toisin.

Kotiinkin on välillä ikävä. Onneksi kotilomat sujuvat hyvin.

Heidi saa liikkua vapaasti, mutta Tammirinteeseen pitää palata yhdeksältä. Aina joku kysyy, mitä hän on tehnyt, mitä hänelle kuuluu.

Tällaista häneltä ei ole kysytty koskaan.

ENSIMMÄISENÄ vuonna vastaanotokodissa Heidin paino nousee kymmenen kiloa. Niin vähällä ruoalla hän on ollut.

Kun puolitoista vuotta on kulunut, Heidi ja hänen kolme veljeään sijoitetaan muualle.

Sitten tapahtuu virhe, jota Heidi muistelee vieläkin.

– Minulle sanottiin, että kukaan ei ota neljää lasta.

Heidi suuttuu. Hän kertoo mielipiteensä jokaisessa palaverissa. Pikkuveljetkin halusivat olla hänen kanssaan. Hän on heille enemmän kuin sisko, hän on kuin äiti.

– Niin he ovat minulle jälkikäteen kertoneet.

Heidin omakin äiti haluaisi lapsen takaisin kotiin, mutta sosiaaliviranomaiset tekevät selvityksensä ja toteavat, ettei koti ole lapsille vielä sopiva kasvuympäristö.

Kaksi nuorempaa veljestä sijoitetaan Länsi-Suomeen, ja Heidi ja hänen vanhempi veljensä muuttavat isän luo.

Vaikka Heidin kohdalla ratkaisu on oikea, juuri tällaisessa vaiheessa isänsä ja äitipuolensa surmaama 8-vuotias **Eerika**, jonka tapaus on viime aikoina puhuttanut, palautettiin kotiin asumaan.

Sitä Heidin on vaikea ymmärtää.

– Huostaanoton jälkeen lapsen asioiden tulisi muuttua parempaan suuntaan. Oliko Erikan tapauksessa selvitystyö tehty tarpeeksi hyvin, hän miettii.

Pikkuhiljaa Heidi alkoi kaivata itsenäisempää elämää. 16-vuotiaana hän kertoi sosiaaliviranomaisille, että oli tarpeeksi kypsä asumaan omillaan, ja sosiaaliviranomaiset olivat samaa mieltä.

Heidi sai ensimmäisen oman kodin nuorten soluasunnossa, ja hänestä tuli jälkihuollon asiakas.

JÄLKIHUOLTO on lastensuojelun asiakkaana olleelle nuorelle apua, jota kunta on velvollinen antamaan. Heidille se tarkoitti sitä, että sosiaalivirasto maksoi Heidin vuokran ja hän sai toimeentulotukea.

Hänen luonaan alkoi käydä sosiaaliohjaaja, joka ei vaihtunut koko ajan. Myös sosiaaliohjaajasta, jonka luona Heidi alkoi käydä juttelemassa kerran kuukaudessa, tuli hänelle tärkeä ihminen.

Heidin ei tarvinnut ottaa opintolainaa, kun hän alkoi opiskella kokiksi. Siihen häntä oli kannustanut nuorten työpajan ohjaaja yläasteen jälkeen. Myös kahdeksannella luokalla saatu kymppi kotitaloudesta oli kimmoke.

Kokkikoulussa Heidi oli yksi luokkansa parhaita. Sosiaalivirasto maksoi kokkiveitset, keittiövaatteet ja kirjat.

Soluasunnossa hän ystäväystyi ikäisensä tytön kanssa, joka jaksoi kuunnella sata kertaa Heidin lapsuuden kokemukset.

– Hän oli hyvästä perheestä. Hänen oli vaikea ymmärtää, millaisesta kodista minä tulin.

Tytöstä tuli kolmas niistä ihmisistä, joiden ansiosta Heidi selvisi.

Kymmenen vuotta Heidi teki töitä henkilöstöravintolassa. Sitten hän tajusi, että pitää lapsista ja nuorista. Heidi pääsi ensi yrittämällä ammattikorkeakouluun ja valmistuu pian sosionomiksi.

– Ajattelen, että voisin auttaa lapsia ja nuoria elämäkokemuksellani.

Siihen, että peruspalveluministeri **Maria Guzenina-Richardsonin** perustamassa lastensuojelua kehittävässä työryhmässä on yksi kokemusasiantuntija, Heidillä on selkeä näkemys:

– Yksikö vain? ♦

Lopultakin jotain, joka saa minut vakuuttuneeksi.

1. 43408-87 (-71, -70)

Leveys G. Korke 55 mm.

2. 42008-71

Leveys H. Korke 50 mm.

3. 43449-61

Leveys G. Korke 55 mm.

1

3

2

ara

Kenkämuoti, joka minulle sopii.

ara ja jenny kenkiä saatavana hyvinvarustetuissa kenkäkaupoissa sekä tavarataloissa kautta maan. JALAREX OY, puh. 03-2532200, www.ara-shoes.com